

Ny kyrka uppföres

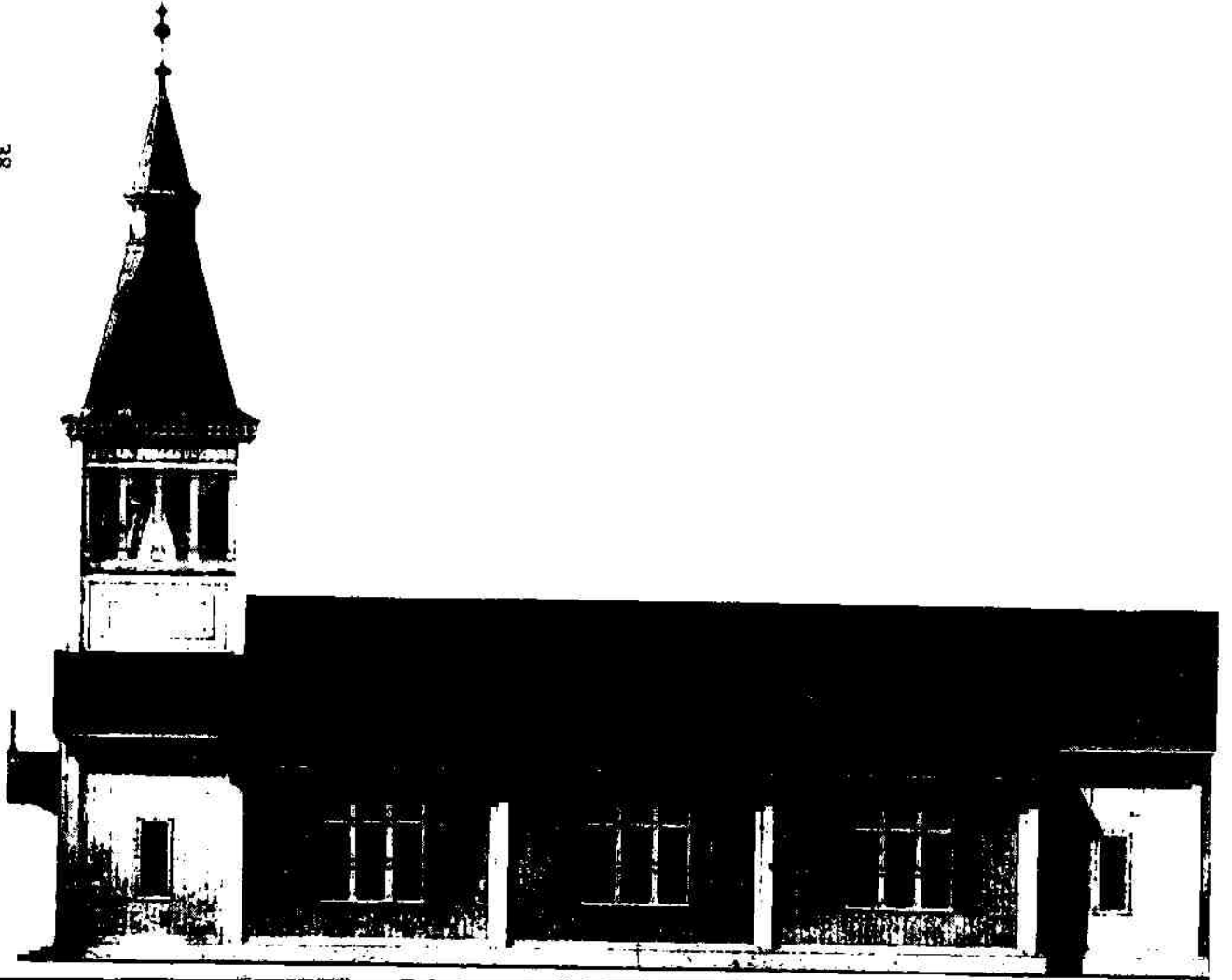
Den 25/4 1848 var en sorgens dag i Björna församling, ty då brann kyrkan ner. Eldsorsaken är okänd, och äldre akter talar endast om vådeld. Denna kan knappast ha åstadkommits av åsknedslag på grund av årstiden, ej heller kan eldsvådan ha uppkommit vid uppvärmning av kyrkan, ty den hade ingen eldningsanordning. Vilken teori man än tar till, t. ex. kvarglömda brinnande ljus, så är det endast obekräftade spekulationer.

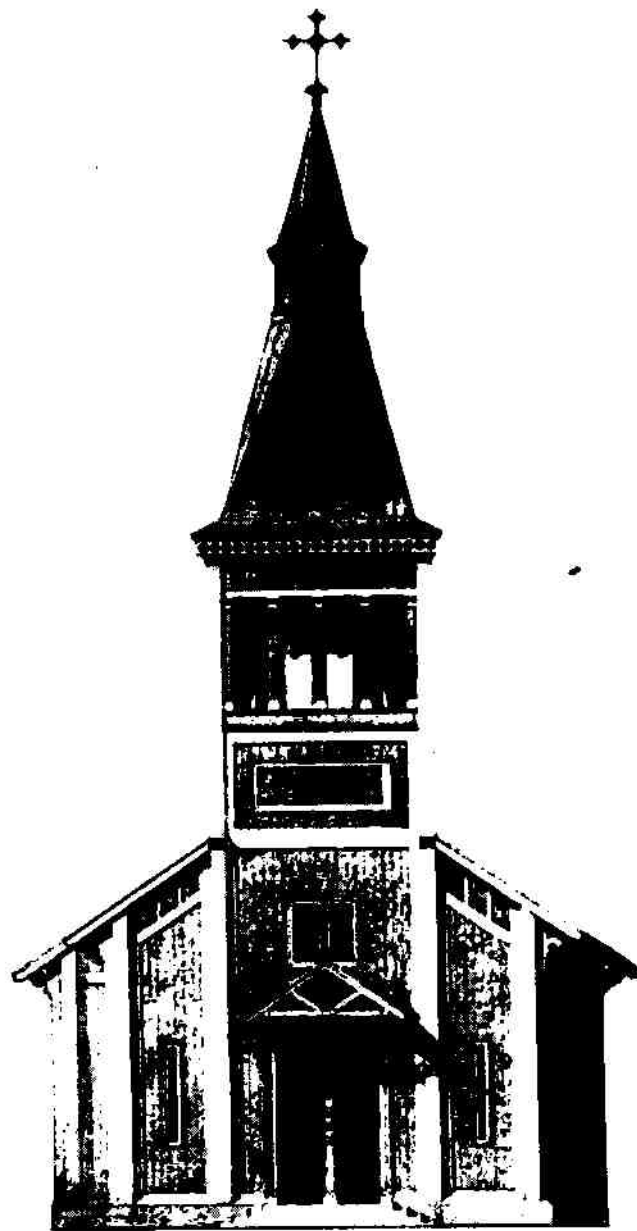
Eldsvådan upptäcktes tydligen på ett mycket tidigt stadium, men så bodde också kyrkvaktare Billing endast ett stenkast från kyrkan. Och räddningsmanskapat från byn hann därför rädda det mesta av de dyrbara inventarierna, bl. a. de tre ljuskronorna, det mesta av kyrksilvret, mässhakar och andra textilier. Inget kunde dock göras för att rädda kyrkan, då eldsläckningsmateriel i stort sett saknades den här tiden. At de två kyrkklockorna kunde intet göras, de rasade ned och smälte, när tornet brann.

Vådelden var ett svårt slag för församlingen, men sockenmännen vidtog omedelbart åtgärder för att uppföra en ny kyrka, vilket bl. a. framgår av handlingar på Riksarkivet i Stockholm.

Redan den 9 juli 1848 insände församlingen genom kyrkoherde Johan Billmark och bönderna Pehr Olofsson och Johan Petter Johansson en framställning till Kungl. Maj:t, »Stormäktigste Allernådigste Konung», börjar inlagan, där sockenmännen anhåller om tillåtelse att få bygga upp en ny kyrka av trä. De anför som skäl bl. a., att församlingen, som ligger vid gränsen till Lappmarken, har närmare 4,5 mil till närmaste lastageplats och även tillhör den minst bördiga delen av Angermanland. Vidare finns icke material till en stenkyrka, såsom sand, passande sten och god lera att tillgå på nära håll! Och transportererna av dessa material skulle dra oöverstigliga kostnader. Men ett förträffligt virke till billigt pris fanns att tillgå på nära håll.

På denna skrivelse yttrade sig domkapitlet positivt den 23:8 1848, varvid ytterligare poängterades, att församlingen, som ägde

Kyrkans västra gavel med kyrktornet enligt ritning år 1849.

en både pryddig och tillräckligt rymlig kyrka förut, blir tvingad till stora uppoffringar, vilket blir särskilt kännbart, då den nedbrända kyrkan icke var brandförsäkrad. Den 4/9 1848 anhöll församlingen hos Kungl. Över Intendentensämbetet i Stockholm att erhålla ritning till en ny kyrka i trä, varvid angavs som önskemål, att eftersom den gamla kyrkans bredd var 21,5 alnar (12,9 m), så vore det förmånligt, om bredden på den nya kyrkan finge bli densamma, så att den gamla stenfoten kunde användas.

I det fortsatta förarbetet insändes ytterligare ett antal skrivelser till myndigheterna. Landshövdingen yttrade sig ungefär lika positivt som domkapitlet. Ritning till ny kyrka i trä utfördes av vice professor F. W. Scholander, där denne i ett memorial ger en översikt om konstruktionen och dessutom anger byggkostnaden till 10.409 riksdaler 32 skilling banko. Den 4/2 1849 godkändes ritningarna av Björna församling efter att ha underställts den blivande byggmästaren för granskning. Och den 18 maj 1849 fastställde Kungl. Maj:t ritningarna till en ny kyrka av trä. Trots de många inlagorna hade förarbetet gått raskt undan, endast drygt ett år efter branden hade de formella detaljerna klarats av utan alltför stora byråkratiska ingripanden.

På hemmaplan hade ej heller sockenmännen suttit med armarna i kors, ty redan den 16 juli 1848 uppdrogs till församlingens pastor att hos klockgjutare N. P. Linderberg beställa en ny kyrkklocka om 54 lispunds vikt efter 300 riksdaler per skeppund, dvs. 459 kg och 810 riksdaler. Sammanträdena avlöste varandra i tät följd, och vid ett par sådana i november månad år 1848 beslöts följande:

1. Den nya kyrkan skulle uppföras på stenhällan 50-60 alnar (1 aln = 0,6 m) nordväst från den gamla kyrkgrunden, dvs. där den nu står. Man hade alltså frångått tanken på att uppföra kyrkan, där den gamla stått.
2. Stenfoten skulle om inget oförutsett inträffade läggas hösten 1849.
3. Sten till densamma skulle sprängas eller kilas loss under våren. Det uppdrogs till fjärdingsmannen Pehr Olofsson i Björnsjö att omedelbart göra upp ett skriftligt kontrakt med någon kunnig stenarbetare, som ville åtaga sig att vara förman för arbetet och att även övervaka att de utfördes.

4. Kyrkbygget skulle ta sin början den 1 maj år 1850.
5. Bönderna beslöt vid stämman, att torpare, nybyggare och inhysseshjon skulle göra dagsverken i tur med dem och lika många som bönderna gjorde. Att alldeles befria de kategorier, som åtnjöt fattigunderstöd, från dagsverksskyldighet gick bönderna ej heller med på. Däremot kunde viss nedsättning ske i de fall de enligt »församlingens övertygelse befinner sig i fattigare villkor».
6. Byggmästare för kyrkbygget blev bonden Erik Jonsson i Rissjön, Åsele socken. Sockenmännen ville icke göra ackord med honom om uppförandet, utan beslöt att han utom kost, logi och reseersättning mellan Rissjön och Björna skulle erhålla två riksdaler banko per dag, då han ledde arbetet.
7. Man planerade att timra upp kyrkan och om möjligt taklägga den under sommaren år 1850, men skulle tornbyggnaden åtfölja taktäckningen, ansåg man sig icke hinna mer än timra upp kyrkan till väggbandet det året.

Till saken hör att församlingen hos Kungl. Maj:t den 3/9 1849 anhållit att för kyrkbygget få tillstånd att ta upp rikskollekt och stambok (stambok = en längd för anteckning om frivilliga gåvor till kyrkbygge). Den 24/10 1851 beviljades detta. I Kungl. Maj:ts svarsskrivelse står bl. a., att på grund av en i maj månad år 1849 fastställd ritning jämte kostnadsberäkning för kyrkbygget till 18.000 riksdaler 32 skilling banko, och då det därtill rådde stor fattigdom i socknen, jordmänen var dålig, och sädesodlingen var besvärad av frost, så att skördarna icke motsvarade mer än fjärdedelen av spannmålsbehovet, och att församlingen därtill fått vidkännas betydande kostnader för deltagande i en stenbrobyggnad över själevedsundet, så hade kungen (Oscar I) lämnat sitt medgivande. Denna kollekt och dessa stamboksmedel inbringade 1.613 riksdaler. Det bör uppmärksammas, att här upptages kostnaden för kyrkbygget till högre belopp än den arkitekten angivit i sitt memorial. Det tycks som om det senare beloppet bygger på en synförrättning i september månad år 1849.

Kyrkbygget fortskred tillfredsställande, och församlingsborna tycks ha fullgjort sina åligganden med dagsverken. Av en prostvisi-

tation år 1856 anges, att kyrkan har en längd av 60 alnar och en bredd av 21,5 alnar och är i gott skick.

Under den tid kyrkan uppfördes hölls gudstjänsterna i det ny-uppförda skolhuset. Kyrkan togs i bruk år 1853, ehuru den först i oktober månad år 1855 blev färdiginredd och målad. In- och utvändig målning utfördes av artisten G. Tjärnström, Örnsköldsvik, till ett pris av 735 riksdaler riksmünt. I priset ingick förgyllning och målning av altare och predikstol samt marmorering av pilastrar (infällda pelare). Predikstolen hade skänkts av bonden Nils Jonsson i Hemling år 1854, och fröken Margareta Nenzén, dotter till den

Predikstol skänkt till kyrkan år 1854 av bonden Nils Jonsson i Hemling.

företnämnde prosten Andreas Nenzén, skänkte också till kyrkan två pläterade ljusstakar.

Förunderligt nog tycks församlingen ha klarat den ekonomiska sidan rätt väl, ty av kassaböckerna för åren 1850-1855, så utgjordes skulderna av några reverser på belopp om c:a 46-157 riksdaler.

Den tidigare nämnda kyrkklockan, som gjutits om av de nedsmälta klockorna från branden år 1848, uppsattes på sin plats i kyrktornet. Dess text på ena sidan är:

År 1848, då prosten Johan Billmark var församlingens kyrkoherde, samt Johan Johansson och Anders Pehrsson i Björna by kyrkovärdar, är denna klocka på Björna församlings bekostnad omgjuten av
N. P. Lindeberg i Sundsvall.

Text på andra sidan:

Enär mitt ljud kring nejden skallar,
dig skynda upp till Herrans hus,
det Herran är som än dig kallar,
från villans stig till frid och ljus.